

Meretöö seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga võetakse Eesti õigusesse üle ILO meretöö konventsiooni 2018. aastal vastu võetud muudatused, mis puudutavad meretöölepingu kehtivust ja laevapere liikmele töötasu maksmist olukorras, kus laevapere liige on vangistuses relvastatud röövi või piraatluse tõttu.

ILO meretöö konventsiooni muudatuste Eesti õigusesse ülevõtmiseks muudetakse meretöö seadust (edaspidi MTöös).

ILO meretöö konventsiooni 2018. aasta muudatused

Merenduses on maailmas laevade vastu suunatud piraatluse ja relvastatud röövi näol tegemist olulise probleemiga, kuigi Eestis piraatluse ja relvastatud röövi juhtumeid registreeritud ei ole. Suurim murekoht on laevapere liikmete, kes nende intsidentide puhul vangistusse satuvad, ning nende pereliikmete toimetulek. Vangistuses veedetud periood võib venida aastate pikkuseks, jättes laevapere liikmed ja nende perekonnad potentsiaalselt ilma sissetulekuteta, mis on vajalikud toidu ja ravimi hankimiseks, hariduse omandamiseks ja muuks eluliselt oluliste väljaminekute katmiseks.

Rahvusvahelise Töökonverentsi poolt 2018. aastal vastu võetud meretöö konventsiooni muudatuste eesmärgiks on sätestada rahvusvahelisel tasemel laevapere liikmete õigus töötasule ja muudele tasudele, mida neil on õigus saada töölepingu, kollektiivlepingu või lipuriigi siseriikliku õiguse alusel perioodil, kui laevapere liiget hoitakse vangistuses ning tagada, et vastutuse tasude maksmise jätkumise eest võtab asjakohane osapool. Samuti sätestavad muudatused, et laevapere liikme meretöölepingu kehtivus kirjeldatud olukorras jätkub vaatamata sellele, kas lepingu kehtivuskuupäev on möödunud või kas kumbki pool on teavitanud lepingu peatumisest või ülesütlemisest.¹

Muudatused puudutavad standardit A2.1. „Meretöölepingud“, standardit A2.2. „Töötasu“ ja suunist B2.5.1. „Õigus kojusõidule“.² Meretöö konventsiooni ratifitseerinud ILO liikmele on täitmiseks kohustuslikud artiklid, eeskirjad ja koodeksi A-osa, mis kohustavad austama eeskirjas ette nähtud õigusi ja põhimõtteid ning rakendama kõiki eeskirju koodeksi A-osa vastavates sätetes ette nähtud viisil. Koodeksi B-osa sätted ei ole järgimiseks kohustuslikud (konventsiooni VI artikli lõiked 1 ja 2, konventsiooni eeskirjade ja koodeksi selgitava märkuse lõige 10).

Eesti andis ILO-le 2020. aasta juunis teada, et rakendab meretöö konventsiooni artikli XV punktis 8, a) sätestatud erisust, mille kohaselt muudatus muutub Eesti suhtes siduvaks alles pärast hilisemat sõnaselget teadet muudatuse heakskiitmise kohta. Seega jõustuvad muudatused Eesti suhtes kuus kuud pärast ratifitseerimiskirjade hoiule andmisest.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

---

¹ Selgitused muudatusettepanekute kohta: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/genericdocument/wcms_584112.pdf

² Originaaltekst kättesaadav: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:51:::NO:51:P51_CONTENT_REPOSITORY_ID:3303971

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi tööelu arengu osakonna nõunik Liis Tõnismaa (liis.tonismaa@sm.ee; 626 9805), töösuhete juht Seili Suder (seili.suder@sm.ee; 626 9191) ja analüüsi ja statistika osakonna analüütik Liina Kaldmäe (liina.kaldmäe@sm.ee; 626 9726).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunikud Tairi Tonkson (tairi.tonkson@sm.ee) ja Ethel Bubõr (ethel.bubor@sm.ee; 626 9738).

Eelnõu materjalid keeleteimetakse peale esimest kooskõlastusringi.

1.3. Märkused

Eelnõuga võetakse üle ILO meretöö konventsiooni 2018. aastal vastu võetud muudatused. Eesti ratifitseeris meretöö konventsiooni 5. mail 2016. a.

Eelnõuga muudetakse MTööS-i 8. jaanuaril 2021. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 29.12.2020, 18).

Eelnõule ei ole eelnenud väljatöötamiskavatsust (edaspidi VTK). Käesolev eelnõu hõlmab enamjaolt sätteid, mis on liikmesriigile ülevõtmiseks kohustuslikud ning seega ei ole VTK koostamine hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 1 lõike 2 punktis 3 sätestatud erandi kohaselt vajalik.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthäälteenamus.

Eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Seaduse eesmärk

Eelnõuga võetakse üle ILO meretöö konventsiooni 2018. aasta muudatused.

ILO meretöö konventsiooni 2018. aasta muudatuste ülevõtmisega lisandub reederile kohustus jätkata laevapere liikmele, kes on piraatluse või relvastatud röövi tõttu vangistuses, töötasu ja muude tasude, millele tal on õigus meretöölepingu, kollektiivlepingu või siseriikliku õiguse alusel. Samuti tuleb jätkata antud olukorras maksete tegemist laevapere liikme poolt määratud kolmandale isikule, kui selline kokkulepe on varasemalt reederi ja laevapere liikme vahel sõlmitud. Tasu maksmise kohustus kehtib kuni laevapere liikme vabastamiseni ja kojusaatamiseni või laevapere liikme surmakuupäevani. Samuti kehtestatakse meretöölepingu kehtivuse erisus eelnevalt kirjeldatud olukorras.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb ühest paragrahvist.

Eelnõu § 1 punktiga 1 täiendatakse seaduse 3. peatüki 2. jagu §-ga 23¹, mis reguleerib laevapere liikmele töötasu maksmist olukorras, kus laevapere liige on vangistuses laevade vastu suunatud relvastatud röövi või piraatluse tõttu.

ILO meretöö konventsiooni 2018. aasta muudatuste kohaselt kasutatakse mõiste piraatlus defineerimiseks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni 1982. aasta mereõiguse konventsioonis kasutatud definitsiooni. Mereõiguse konventsiooni artikli 101 kohaselt loetakse piraatluseks:

- a) ebaseaduslikke kinnipidamisi, ründeid või muid vägivaldakte, mille on isikliku kasu saamise eesmärgil toime pannud eravalduuses oleva laeva või õhusõiduki meeskond või reisijad ning mis on suunatud:
  - i) teise laeva või õhusõiduki või selle pardal asuva vara või isikute vastu avamerel;
  - ii) laeva, õhusõiduki, isikute või vara vastu kohas, mis ei kuulu ühegi riigi jurisdiktsiooni alla;
- b) vabatahtlikku ja teadlikku osalemist sellise laeva või õhusõiduki tegevuses, mida on võimalik määratleda piraatlaeva või -õhusõidukina;
- c) punktis a või b nimetatud tegudele õhutamist või nende teadlikku soodustamist.

Eesti õiguses on piraatluse mõiste sätestatud karistusseadustiku (edaspidi KarS) § 110 lõikes 1, mille kohaselt loetakse piraatluseks avamerel või alal, mis ei kuulu mitte ühegi riigi jurisdiktsiooni alla, olnud laeva ründamist, hõivamist või hävitamist, laeva pardal olnud inimeste ründamist, kinnipidamist või laeva pardal olnud vara hõivamist või hävitamist vägivaldaga. KarS regulatsiooni kohaselt on karistatav ka piraatlusele kaasaaitamine või kihutamine. MTöös-i lisatakse säte, mille kohaselt piraatluse all mõistetakse KarS § 110 lõikes 1 kirjeldatud tegusid ning nendele tegudele kaasaaitamist või kihutamist.

Meretöö konventsiooni muudatuste kohaselt mõistetakse termini „laeva relvastatud rööv“ all mis tahes isiklikul eesmärgil riigi sisevetes, arhipelaagivetes või territoriaalvetes toime pandud vägivaldtegu või ebaseaduslikku kinnipidamist või mis tahes muud rüüstamistegu või sellega ähvardamist, välja arvatud piraatlus, mis on suunatud laeva või antud laeva pardal viibivate isikute või vara vastu, või ülalkirjeldatud teole kihutamist või sellise teo tahtlikku soodustamist. Sama definitsioon sätestatakse ka MTöös-is. MTöös-i lisatav säte on laiem kui KarS §-is 200 röövimise kohta sätestatu ning käsitleb konkreetset laeval toimuvat relvastatud röövi. KarS § 200 lõike 1 kohaselt on rööv võõra vallasasja äravõtmine selle ebaseadusliku omastamise eesmärgil ning § 200 lõike 2 punkti 8 kohaselt on karistus suurem kui rööv pannakse toime relva või relvana kasutatava muu esemega või sellega ähvardades. Konventsiooni järgi mõistetakse relvastatud röövi all ka vägivaldtegusid, ebaseaduslikku kinnipidamist ja muid rüüstamistegusid.

Olukorras, kus laevapere liiget hoitakse laevade vastu suunatud piraatluse või relvastatud röövi tulemusel vangistuses laeva pardal või sellest väljaspool, sätestatakse reederile, kelle laeval peab meresõiduohutuse seaduse § 11¹³ lõike 1 punkti 1 kohaselt olema meretöötunnistus või kellele see sama sätte lõike 2 alusel väljastatakse, kohustus jätkata töötasu ja muude tasude maksmist, millele laevapere liikmel on õigus tulenevalt temaga sõlmitud meretöölepingust, asjakohasest kollektiivlepingust või siseriiklikust õigusest. Kui reeder ja laevapere liige on MTöös § 23 lõike 2 alusel kokku leppinud, et laevapere liikme töötasu kantakse kolmanda isiku pangakontole, siis tuleb laevapere liikme vangistuse ajal ka nende maksetega jätkata.

Tasu maksmise kohustus kehtib kogu laevapere liikme vangistuses viibimise aja ning lõpeb laevapere liikme vabastamise ja MTöös 6. jaos sätestatud nõuetele vastava kojusaatmiseni. Kui laevapere liige sureb vangistuses viibimise ajal, siis on reederil kohustus töötasu maksta kuni laevapere liikme surmakuupäevani.

Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse MTöös-i §-ga 69³, mis sätestab meretöölepingu kehtivuse erisuse laevapere liikme piraatlusest või relvastatud röövist tingitud vangistuses viibimise ajal. Lisatava sätte kohaselt jätkub meretöölepingu kehtivus ka ajal, mil laevapere liiget hoitakse laevade vastu suunatud piraatlusjuhtumist või relvastatud röövist tulenevalt laeva pardal või sellest väljaspool vangis, sõltumata sellest, kas kumbki pool on teavitanud meretöölepingu peatumisest või ülesütlemisest või kas tähtajalise meretöölepingu tähtaeg on möödunud.

Muudatuse kohaselt ei ole reederil võimalik laevapere liikme vangistuses viibimise ajal tema meretöölepingut üles öelda. Kui reeder on nt laevapere liikmele enne laevareisi edastanud meretöölepingu ülesütlemise avalduse ning reisi lõpuks peaks tema töösuhe lõppema, kuid reisi jooksul võetakse laevapere liige vangistusse, siis meretööleping ei lõppe pärast ülesütlemise tähtaja möödumist. Sama olukord tekib ka siis, kui tähtajalise meretöölepingu tähtaeg saabub laevapere liikme vangistuses olemise ajal. Seega ei saa laevapere liikme meretööleping lõppeda enne, kui ta on vangistusest vabanenud.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga tuuakse meretöö seadusesse uus mõiste „laeva vastu suunatud relvastatud rööv“. Meretöö seaduse mõttes on laeva vastu suunatud relvastatud rööv laeva või laeva pardal viibivate isikute või vara vastu suunatud mis tahes isiklikul eesmärgil riigi sisevetes, arhipelaagivetes või territoriaalvetes toime pandud vägivallategu või ebaseaduslik kinnipidamine või mis tahes muu rüüstamistegu või sellega ähvardamine või sellisele tegevusele kihutamine või selliste tegevuste tahtlik soodustamine.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei oma puutumust Euroopa Liidu õigusega.

6. Seaduse mõjud

Eelnõul on majanduslik ja sotsiaalne mõju ning mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele. Eelnõul ei tuvastatud mõju regionaalarengule, keskkonnale, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele.

Majanduslik mõju

Eelnõu mõjutab ettevõtete tegevust

Sihtrühm: reederid, kelle laevale on väljastatud meretöötunnistus. Veeteede Ameti andmetel on Eestis kokku 6 reederit, kelle laevadel on meretöötunnistus.

Eelnõu järgi on reederil kohustus jätkata laevapere liikmele töötasu ja muude tasude maksmist olukorras, kus laevapere liiget hoitakse laeva vastu suunatud piraatluse või relvastatud röövi tulemusel vangistuses laeva pardal või sellest väljaspool. Muudatusel võib seega olla mõju reederite toimetulekule.

Veeteede Ametile teadaolevalt ei ole Eesti reederite laevadel olnud juhtumeid välisvetes, mida saaks käsitleda piraatlusena või relvastatud röövina. Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni andmetel on 2020. aastal toimunud maailmas kokku 192 piraatlusjuhtumit ja relvastatud röövi (30.11. 2020.a. seisuga). 2019. aastal oli juhtumite arv maailmas kokku 193 ja 2018. aastal 244. Seega on mõju sagedus reederite jaoks väike. Mõju ulatus on samuti väike, kuna töötasu maksmise jätkamise korral puudub tarvidus kohanemisele suunatud tegevusteks. Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud. Kokkuvõttes on majanduslik mõju väheoluline.

Majanduslik ja sotsiaalne mõju

Eelnõu mõjutab leibkondade toimetulekut

Sihtrühm: laevapere liikmed laevadel, millele on väljastatud meretöötunnistus.

Eelnõul on positiivne mõju sihtrühma ja nende leibkondade toimetulekule olukorras, kus laevapere liiget hoitakse laeva vastu suunatud piraatluse või relvastatud röövi tulemusel vangistuses laeva pardal või sellest väljaspool.

Piraatlusjuhtum või relvastatud rööv on vähetõenäoline sündmus ning mõju sagedus sihtrühma jaoks on väike. Mõju ulatus sihtrühma jaoks võib olla märkimisväärne, kui olukord realiseerub, kuna tagab laevapere liikmele ja tema leibkonnale sissetuleku. Samas ei kaasne sellega sihtrühma jaoks kohanemiskulusi ning mõju ulatust võib hinnata keskmiseks. Kuna Eestis on 6 reederit, kellele on väljastatud meretöötunnistus, on laevapere liikmete sihtrühm väike. Ebasoovitavate mõjude riski sihtrühma jaoks ei tuvastatud. Kokkuvõttes on majanduslik ja sotsiaalne mõju väheoluline.

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Eelnõu mõjutab Eesti rahvusvaheliste kohustuste täitmist

Eelnõuga võetakse Eesti õigusesse üle ILO meretöö konventsiooni 2018. aastal vastu võetud muudatused. Sellega täidab Eesti ILO meretöö konventsiooni nõudeid.

7. Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Teadadolevalt täiendavaid tulusid ega kulusid ei kaasne.

8. Rakendusaktid

Eelnõuga ei kaasne vajadust rakendusakte muuta.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras, kuna eelnõus käsitletud muudatused ei too sihtrühmadele kaasa kohustusi, mille puhul oleks vaja lisaega muudatustega kohanemiseks.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu edastatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks ministriumidele ja arvamuse avaldamiseks Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Meremeeste Sõltumatule Ametiühingule, Eesti Laevaomanike Liidule, Eesti Laevajuhtide Liidule, Tööinspeksioonile ja Transpordiametile.

Algatab Vabariigi Valitsus „...“ „.....“ 2021. a.